

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ

DASTAR DOKUMA

ANKARA 2008

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşılabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. DASTAR DOKUMA	3
1.1. Tanımı	3
1.2. Mekikli Dokumaların Kullanım Alanları	4
1.3. Dastar Dokumanın Özellikleri	5
1.4. Dastar Dokumaların Kullanım Alanları	5
UYGULAMA FAALİYETİ	7
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	9
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	11
2. İPEK DOKUMA	11
2.1. İpek Dokuma Tekniği	11
2.2. İpek Dokuma Yaparken Dikkat Edilecek Noktalar	13
UYGULAMA FAALİYETİ	14
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	16
ÖĞRENME FAALİYETİ-3	18
3. BİTİRME İŞLEMLERİ	18
3.1. Dokumayı Bitirme	18
3.2. Dokumayı Tezgâhtan Çıkarma	18
UYGULAMA FAALİYETİ	20
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	23
ÖĞRENME FAALİYETİ-4	24
4. İPEK KUMAŞI YUMUŞATMA	24
4.1. Kaynatarak Yumuşatma	24
4.2. Kaynatma İşlemi Yaparken Dikkat Edilecek Noktalar	25
UYGULAMA FAALİYETİ	26
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	29
MODÜL DEĞERLENDİRME	31
CEVAP ANAHTARLARI	34
KAYNAKÇA	36

AÇIKLAMALAR

KOD	215ESB406
ALAN	El Sanatları Teknolojisi
DAL/MESLEK	El Dokuma
MODÜLÜN ADI	Dastar Dokuma
MODÜLÜN TANIMI	Milas el (dastar) dokumalarının, tanımı, özellikleri, kullanım yerleri, İpek dokuma yaparken dikkat edilecek noktalar, Dokumayı bitirme yöntemleri, dokumayı tezgâhtan çıkarma, kaynatarak yumuşatma yöntemleri ve kaynatma yaparken dikkat edilecek noktalar, konularında bilgi sahibi yapan bir öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Dastar Dokumaya Hazırlık Modülünü almış olmak
YETERLİK	Dastar dokuma yapmak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Bu modül ile uygun ortam ve araç-gereç sağlandığında tekniğe uygun dastar dokuma yapabilecektir. Amaçlar <ol style="list-style-type: none">1. Tekniğe uygun olarak, ipek dokumaya başlayabileceksiniz.2. Tekniğe uygun olarak, ipek dokuma yapabileceksiniz.3. Tekniğe uygun olarak, ipek dokumayı bitirebileceksiniz.4. Tekniğe uygun olarak, dokunmuş ipek kumaşı yumuşatabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Temiz, aydınlık ve geniş atölye ortamı Donanım: Çözücü hazırlanmış dokuma tezgâhı, mekik, masuralar, ipek, çıkırcık, atkı iplikleri, yardımcı araç gereçler, kaynak kitaplar, elektronik kaynaklar
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan her bir öğrenme faaliyetten sonra, verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Modül sonunda ise kazandığınız bilgi ve becerileri ölçmek amacıyla öğretmeniniz tarafından hazırlanacak ölçme araçları ile değerlendirileceksiniz.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

İpek iplikle yapılan dokumalar yazın serin, kışın sıcak tutma özellikleri nedeniyle tarih boyunca çok fazla rağbet görmüştür. Haçlı seferlerinin, Çin'den başlayarak Doğu Akdeniz limanlarında son bulan efsanevi "İpek Yolu Ticareti"nin denetimini ele geçirmek olduğu ve bu ticaretin getirdiği zenginliği geri almak için başlatıldığı bir gerçektir. Ülkemiz de bu zengin ticaret yolu üzerinde bulunduğu için ipek iplikle yapılan çok çeşitli dokumalar, çağlar boyu gündelik hayatta en mütevazı köy evinden bey konaklarına kadar her sınıftan insanın ihtiyacını karşılamak üzere kullanılmıştır.

Kadın ve erkek kıyafetlerinde kullanılan gömlekler, kadın kıyafetlerinde kullanılan çember hâlâ köylerde üretilen ipek dokumalardan yapılmaktadır. Gölgede el işi yapanlar, ipek eğirenler, işte onlar. Anadolu kadınları... Bir köşede ipek eğiren teyzeden, hemen yakınlarda bir ipek dokuma tezgâhına kayar gözleriniz. Günümüzde, Milas köylerinde (Çomakdağ-Kızılağaç, Türbe vb.) ipek dokuma yapan birkaç aile kalmış durumda, ama birçok evde aile yadigârı olarak görülen ipek dokuma tezgâhları hâlâ korunmaktadır.

Bu modülle, dokuyanların bir elin parmak sayısından az kaldığı, ipek dokumalarının "dokuma yapma" kısmını öğrenerek dastar dokumaları gelecek nesillere sizler aktaracaksınız.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Öğrenme faaliyeti sonunda verilen bilgiler doğrultusunda “Dastar Dokuma”nın tanımı, özellikleri ve kullanım yerlerini öğreneceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Bireysel veya araştırma grupları oluşturarak öğretmeninizin belirleyeceği araştırma ortamlarına inceleme, gözlem ve araştırma gezisi düzenleyiniz.
- Gezileriniz sırasında araştırmalarınızı destekleyecek, fotoğraflar, broşürler, basılı evraklar toplayıp, kaynak kişilerle ve yetkililerle röportajlar yaparak “Milas Dastar Dokumaları”nın özellikleri ve kullanım yerleri ile ilgili bilgiler toplayınız.
- Araştırmalarınızı, sınıf içinde arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. DASTAR DOKUMA

1.1. Tanımı

Türkler tarihin her devresinde, dünya uygarlığına değerli sanat eserleri armağan etmiş bir ulustur. Türk kültürünün en büyük özelliği binlerce yıl boyunca Orta Asya’dan Orta Avrupa’ya uzanan geniş bir bölgede etkili olması ve bu bölge kültürlerinden etkilenmesidir. Gerek önceki yerleşimlerinde, gerekse Anadolu’da kurdukları medeniyetler dolayısıyla büyük bir kültür birikimlerinin olması, onu gittikleri yere götürmeleri, Anadolu’nun sanat kültür merkezi olarak tanınmasında önemli etken olmuştur.

İnsanların dış etkilerden korunmasını ve yaşadıkları çevrenin güzel bir şekilde döşenmesini sağlamak gibi önemli gereksinmelerini sağlayan dokumacılık, insanlığın en eski sanatlarından. Anadolu’daki geleneksel el sanatlarının en dikkat çeken ve yaygın olanı “dokumacılık”tır.

İki veya daha çok iplik grubunun çeşitli düzenlerde birbirleri arasından (üstünden-altından) geçerek birbiriyle kenetlenmesi işlemine ve bu kenetlenme sonucu oluşan düz yüzeyli ürünlere “dokuma” denir.

Tanımdan da anlaşılacağı gibi, dokumada en az iki iplik grubunun dikey açı yapacak şekilde kenetlenmesi söz konusudur. Bu ipliklerden dokuma boyunca giden dikey ipliklere

“çözü”, “arış”, “eriş” veya ”direzi”, çözülerin arasından geçen ve dokumanın enini oluşturan yatay ipliklere de ”atki” veya “argaç” denir.

El dokumacılığını, yapım teknikleri ve kullanılan araçlar bakımından aşağıdaki gibi sınıflandırabiliriz.

- Mekikli Dokumalar (Kumaş dokuma, Siirt battaniyesi,)
 - Düz dokumalar
 - Armürlü dokumalar
 - Jakarlı dokumalar

Mekikli dokumalar; gücüler yardımıyla gruplar halindeki çözüler arasında oluşturulan aralıktan atki ipinin mekikle geçirilmesi sonucu elde edilen düz yüzeyle dokumalardır. Çeşitli kumaş dokumaları (ipek, yün, pamuk vb. liflerle), Siirt battaniyeleri, kolonlar bu grup içinde yer almaktadır.

- Kirkitli Dokumalar
 - Kirkitli düz dokumalar (kilim, cicim, zili, sumak),
 - Kirkitli havlı dokumalar (halı),
- Mekiksiz dokumalar
 - Palaz,
 - Kolon,
 - Çarpana (kartlı- dokumalar)
 - Dokusuz dokumalar(keçe)

1.2. Mekikli Dokumaların Kullanım Alanları

Geleneksel Türk mekikli dokumaları;

- Ev dokumaları,
- Çarşı dokumaları,
- Saray dokumaları,
- Taklit dokumalar olarak sınıflandırılabilir.

Kadınlar tarafından evlerde, yün, keten, pamuk veya ipek kullanılarak yapılan bu dokumalar, el sanatları örneklerindedir. Yakın zamanlara kadar el tezgâhlarında üretilen dokumalardan, çarşaf, peşkir, peştamal, yağlık, çevre, mendil, namaz başörtüleri vb. ürünler yapılırdı. Halen Anadolu'nun geleneksel yaşamını koruyan birçok yerinde, ticari amaçla ipek böceği üretimi yapılmasa bile, kız çeyizleri için dokunmak üzere ipek iplik üretilmektedir.

İpek iplikle yapılan dokumalar, yazın serin, kışın sıcak tutma özellikleri nedeniyle tarih boyunca çok fazla rağbet görmüş ve kadın-erkek iç giyimlerinde özellikle kullanılmıştır.

1.3. Dastar Dokumanın Özellikleri

Muğla Milas bölgesinde artık yok olmak üzere olan ipek böcekçiliği Çomakdağ'da yaşama savaşı vermektedir. Günümüze kadar ayakta kalmasının en belirgin nedeni, köy insanının geleneklerine olan bağlılığı ve onları aslını bozmadan yaşıyor ve yaşatıyor olmasıdır. Öyle ki, yöresel kıyafetleri olan "üç-beş" entari ile birlikte giydikleri ipek gömlekler ve başlarına taktıkları ipekten yapılmış çemperileri özel günlerde, sokakta oyun oynayan küçük kızlar da bile görmek mümkündür.

Köyde ipek dokumalar, kadınların kendi yetiştirdikleri altın sarısı kozalardan ürettikleri ipek ipliklerden yapılmaktadır. Dokumalar da, bu nedenle sarı renkte olmaktadır. Beyaz renkte olan ipek dokumalar ise ithal kozalardan üretilen ipeklerle yapılan dokumalardır. Dolayısıyla dokunan kumaşlar da kozaya uygun olarak renk almaktadır. Bu yörede en çok sarı koza üretildiği için dokumalarda sarı renkte olmaktadır.

Milas Çomakdağ-Kızılağaç dastar dokumalarında atkı ve çözgü ipi olarak ipek kullanılması dokumaların değerini artırmaktadır. Bu dokumalar, ipek iplik ve el tezgâhlarında insan gücü ile dokunmasından dolayı 40–45 cm eninde dokunabilmektedir. Daha geniş ende dokunması zordur.

Milas ipek dokumalarında, çözgüde ve atkıda aynı cins ve tek renk iplik kullanılır. Yapılan dokuma bez ayağı dokuma olduğu içinde belirgin bir desen oluşmaz. Sadece ipliklerin bağlanış durumundan yani dokuma örgüsünden dolayı, ışık-gölge etkisiyle bir görüntü oluşur.

1.4. Dastar Dokumaların Kullanım Alanları

Milas'ın Çomakdağ-Kızılağaç köyünde ipek dokumalar eskiden sadece "üstlük" denilen başörtülerinde ve "gömlek" denilen iç giysilerde kullanılmıştır (Resim.1.1–1.4). Halen köy kadınları tarafından büyük bir özveriyle ve titizlikle dokunan kumaşlar artık günümüz şartlarına uygun olarak kullanılmak üzere daha uzun dokumalar halinde de dokunmaktadır. (Resim.1.2–1.3) Fakat "üstlük" ve "gömlek" yapımını bırakmamışlardır. Özellikle kızların çeyiz sandıklarının başköşesinde ipek dokumalar yer almaktadır.

Resim1.1:İç giyimde kullanılan “Gömlek”

Resim1.2:Peşkir

Resim1.3:Yağlık, çarşaf

Resim1.4 : Çemperi, üstlük

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki uygulamaları yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Çalışmalar için ortam hazırlayınız.	➤ Çalışmalarınız için aydınlık, temiz bir atölye ortamı hazırlayınız.
➤ Mekikli dokumaları araştırınız.	➤ Mekikli dokumalar hakkında yazılı kaynaklar ve internetten bilgi araştırınız. ➤ Araştırmalarınızı fotoğraflayınız.
➤ Mekikli dokuma kullanım alanlarını araştırınız.	➤ Mekikli dokuma kullanım alanlarını, özelliklerini, yazılı kaynaklardan ve uygulama yapan atölyelerden inceleyiniz.
➤ Dastar dokumanın özelliklerini araştırınız.	➤ Dastar dokumanın özelliğini dokuyuculardan ve kullanıcılarından araştırınız.
➤ Dastar dokumalarının kullanım alanlarını araştırınız.	➤ Dastar dokumalarının kullanım alanlarını bu dokumaları kullananlardan ve dokuyuculardan araştırınız
➤ Araştırma ve inceleme çıktılarınızı dosyalayınız.	➤ Temiz ve düzenli olunuz ➤ Dosyalama için kullanacağınız araç gereçlerini eksiksiz temin ediniz. ➤ Aydınlık ve temiz ortamda çalışınız. ➤ Dosyalama yaparken sayfa numaralandırması yapınız

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetinde yaptığınız çalışmayı değerlendirme ölçütlerine göre değerlendiriniz

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Uygun çalışma ortamı hazırladınız mı?		
2. Mekikli dokumaları araştırdınız mı?		
3. Mekikli dokumaların kullanım alanlarını araştırdınız mı?		
4. Dastar dokumanın özelliklerini araştırdınız mı?		
5. Dastar dokumalarının kullanım alanlarını araştırdınız mı?		
6. Araştırma ve inceleme çıktılarınızı dosyaladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonunda “**Hayır**” cevaplarınız varsa öğrenme faaliyetin de ilgili konuya dönerek işlemleri tekrar ediniz. Cevaplarınız “**Evet**” ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu öğrenme faaliyeti kapsamında hangi bilgileri kazandığımızı aşağıdaki testi cevaplayarak belirleyiniz.

A. Aşağıda verilen soruların başına doğru ise (D), yanlış ise (Y) koyarak işaretleyiniz

1. () İpek dokumalar, yazın serin, kışın sıcak tutar.
2. () Çomakdağ dokumalarının eni, 40-45cm'dir.
3. () Dokumanın enini oluşturan yatay ipliklere "çözgü" denir.
4. () İpekli dokumalar "mekikli dokumalar" dır.
5. () "Çemperi veya üstlük" yörede bele bağlanan bir giysi çeşididir.

B. Aşağıda verilen cümlelerde boşlukları doğru kelimelerle doldurunuz.

1. Çomakdağ'da ipek dokumalar eskiden sadeceve.....olarak kullanılmıştır.
2. Geleneksel Türk mekikli dokumaları....., vedokumaları olarak sınıflandırılabilir.
3. Milas dokumalarında atkı ve çözgü ipi olarakkullanılır.
4. Yörede en çokkoza üretildiği için dokumalar, genellikle sarı renkte oluyor.
5. Anadolu'daki geleneksel el sanatlarında en dikkat çeken ve yaygın olanı.....tır

C. Aşağıdaki çoktan seçmeli sorularda doğru cevabı işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi ipek dokumaların, iç giyim olarak kullanılmasında tercih sebebidir?
A) Yazın serin- kışın sıcak tutmaları
B) Titizlikle dokunmaları
C) Geleneksel olmaları
D) Tamamen el dokuması olması
E) Hepsi

2. Aşağıdakilerden hangisi Milas ipek dokumalarının özelliklerindedir?
- A) Altın sarısı kozalardan üretilir.
 - B) Atkı ipi olarak ipek kullanılır.
 - C) Çözüğü ipi olarak ipek kullanılır.
 - D) 40-45cm eninde dokunabilmektedir.
 - E) Hepsi
3. Aşağıdakilerden hangisi mekikli dokumalara örnektir?
- A) Havlı dokumalar
 - B) Kumaş dokuma
 - C) Kilim dokuma
 - D) Çarpana dokuma
 - E) Keçe, palaz dokuma
4. Aşağıdakilerden hangisi dokuma boyunca giden dikey ipliklerdir?
- A) Çözüğü
 - B) Eriş
 - C) Arış
 - D) Direzi
 - E) Hepsi
5. Aşağıdakilerden hangisi çözügülerin arasından geçen ve dokumanın enini oluşturan yatay ipliklerdir?
- A) Eriş
 - B) Çözüğü
 - C) Atkı-argaç
 - D) Dokuma
 - E) E-Direzi

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete dönerek tekrar inceleyiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Öğrenme faaliyeti sonunda verilen bilgiler doğrultusunda dastar dokumasında kullanılan ipliklerden ipeği tanıyarak ipek dastar dokuma yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Bireysel veya araştırma grupları oluşturarak öğretmeninizin belirleyeceği araştırma ortamlarına inceleme, gözlem ve araştırma gezisi düzenleyiniz.
- Gezileriniz sırasında araştırmalarınızı destekleyecek, fotoğraflar, broşürler, basılı evraklar toplayıp kaynak kişilerle ve yetkililerle röportajlar yaparak “ipeğin tanımı ve özellikleri” hakkında bilgiler toplayınız.
- Araştırmalarınızı sınıf içinde arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. İPEK DOKUMA

2.1. İpek Dokuma Tekniği

Dastar ipek dokumaları kamçılı tezgâhlarda dokunmaktadır. Kamçılı tezgâhta dokuma yapılırken dokuyucu, oturma tahtasının tam ortasına oturur (Resim.2.1.). Dokuyucu yerine oturduğu zaman, daha önce atkı iplikleri sarılmış olan masuraları hemen uzayıp alabileceği bir konumda olması gerekir. Mekiğe, atkı masuralarından birisi takılır. Atkının ucu mekik boncuğunun deliğinden dışarı çıkarılır ve kenardan çözgü ipliğinin birisine dolanır. Ön kısımda bulunan ve dokunan kumaşın rulo halinde üzerine sarıldığı kumaş levendine (sermin) geçirilen çözgü ipliklerinin üzerine sarıldığı çözgü levendi döndürülmek suretiyle çözgü gerginliği sağlanır.

Mekik, tefenin soluna konur. Dokuyucu dik oturarak sol eliyle tefeyi, sağ eliyle de kamçıyı tutar (Resim.2.2). Tefeyi biraz öne iterken, birinci atkı sırasında aşağıda olması gereken çerçeveleri ayaklıklarına basarak aşağı indirir (Resim.2.3). Ayaklar gücülere bağlıdır, ayaklara basıldığı zaman çözgü ipliklerinin bir kısmı yukarıda kalır, diğer kısmı aşağı inerek ağızlık açılır. Dokuyucu ayaklıklara bastığı anda kamçıyı hızla çeker, elinden bırakmadan yukarı doğru gitmesine izin verir ve mekiğin açılan ağızlık içinden soldan sağa doğru gitmesini sağlar. Atkıyı sıkıştırmak için sol eliyle tutmakta olduğu tefeyi kendine doğru hızla çekerken, ikinci atkı sırasında aşağıda olması gereken çerçevelerin ayaklıklarına basar. Ağızlık değişir. Böylece çapraza alınmış olan atkı, tefe ile sıkıştırılır. Tefe yine ileri itilir. İkinci ağızlık açılmış olduğu için yeniden kamçı çekilerek mekik sağdan sola gönderilir. Bu hareketlere ahenkli ve hızlı bir şekilde devam edilerek dokuma sürdürülür.

Resim 2.1: Dokuma yapan köylü kadın

Resim 2.2: Kamçı

Resim 2.3: Ayaklar

Bir karış kadar yer dokunduktan sonra çözüğü biraz gevşetilir ve kumaş levendine (sermin) sarılır. Kumaş levendinin üzerinde bulunan tırnak dişlisi ve tırnak yardımıyla kumaş ile birlikte çözgünün de düzgün durması sağlanır. Bundan sonra “cumbar” denilen, üzerinde delikleri bulunan uzayıp kısalabilen bir gergi demiri, taraktaki çözgü enine göre (yörede, 40-45cm.) ayarlanıp dokumanın kenarlarına batırılır. (**Resim. 2.4.**) Bu işlem yapılmazsa, dokuma daralabilir. Dokuma ilerledikçe her 10–15 cm’de bir “cumbar” ileri alınarak dokunan kısım sermine sarılır. Gerim düğümü tefe hizasına gelince ip çözülüp yeniden arkada çözgünün daha aşağı taraflarına bağlanır ve çözgüler tekrar gerilerek dokuma yeniden sürdürülür.

Resim 2.4: Cumbar

Resim 2.5: Gerim düğümü

2.2. İpek Dokuma Yaparken Dikkat Edilecek Noktalar

- Oturma tahtası dokuyucunun boyuna göre ayarlanabilir olmalıdır.
- Atkı iplerinin sarılı olduğu masuralar, kutu içinde dokuyucuya yakın bir yerde bulunmalıdır.
- Kopan çözgü iplikleri varsa bunlar tespit edilerek onarılmalıdır.
- Çözgü iplilerinin gerginlik ayarının hep aynı düzeyde olmasına dikkat edilmelidir.
- Atkı ipliğinin, her çözgü geçişinden sonra sıkıştırılması işlemine dikkat edilmelidir.
- 40-45cm'lik dokumanın bozulmaması için cumbarın kaydırılmasına dikkat edilmelidir (Bu işlem yapılmazsa dokumanın eni daralabilir).
- Dokunan dokuma sermine sarılmadan önce daima gerim açılmalıdır.
- Dokuma saçak bağlamalı olacaksa, başlarken ve bitirirken saçak payına dikkat edilmelidir.
- Ayaklıklara basıldığı zaman ağızlık karışksız açılmalıdır. Yani üstteki çözgüler aynı hizada, alttaki çözgüler aynı hizada olmalıdır.
- Yumak halinde olan çözgü bitene kadar dokumaya devam edilmelidir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki uygulamaları yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Çalışmalarınız için ortam hazırlayınız.	➤ Çalışmalarınız için aydınlık, temiz bir atölye ortamı hazırlayınız.
➤ Atkı masuralarını hazırlayınız.	➤ Dokumanın kolaylığı ve düzgünlüğü açısından mekiği düzgün sarmak gerektiğini unutmayınız. ➤ Atkı masuralarının dokuyucunun yakınında olmasına dikkat ediniz.
➤ Çözü gerginliğini sağlayınız.	➤ Çözü ipliklerinin üzerine sarıldığı çözü levendini döndürmek suretiyle çözü gerginliğini sağlayınız. ➤ Çözü ipliklerinin gerginlik ayarının hep aynı düzeyde olmasına dikkat ediniz. ➤ Çözülerin gevşek olması hem dokumacının işini zorlaştırır hem dokumanın muntazam olmasını engeller.
➤ Dastar dokuma işlemine başlayınız.	➤ Dokumaya başlarken ve bitirirken saçak payına, dikkat ediniz. ➤ Dokumanın eninin daralmaması için Cumbarın kaydırılmasına dikkat ediniz. ➤ Atkı ipliğinin, her çözü geçişinden sonra sıkıştırılması işlemine dikkat ediniz. ➤ Kopan çözü iplikleri varsa bunlar tespit ederek onarınız ➤ Dokunan dokumayı sermine sararak cumbarı kaydırınız. ➤ Yumak halinde olan çözü bitene kadar dokumaya devam ediniz.
➤ Kalite kontrol yapınız.	➤ Dokuma işlemi devam ederken, işlem basamaklarının sırayla devam etmesine dikkat ediniz.

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetinde yaptığınız çalışmayı kendiniz ya da arkadaşlarınızla değişerek değerlendirme kriterlerine göre değerlendiriniz

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Uygun çalışma ortamı hazırladınız mı?		
2. Atkı masuralarını hazırladınız mı?		
3. Çözgü gerginliğini sağladınız mı?		
4. Dastar dokuma işlemine başladınız mı?		
5. Kalite kontrol yaptınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonunda “Hayır” cevaplarınız varsa öğrenme faaliyetin de ilgili konuya dönerek işlemleri tekrar ediniz. Cevaplarınız “Evet” ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu öğrenme faaliyeti kapsamında hangi bilgileri kazandığınızı aşağıdaki testi cevaplayarak belirleyiniz.

A. Aşağıda verilen soruların başına doğru ise (D), yanlış ise (Y) koyarak işaretleyiniz.

1. () Yumak halinde olan çözgü bitene kadar dokumaya devam edilir.
2. () Dokuma sermine sarılmadan önce asla serim açılmamalıdır.
3. () Mekik tefenin sağına konur.
4. () Çözgü ipliklerinin gerginlik ayarının hep aynı olmasına dikkat edilmelidir.
5. () Çözgü gerginliği, çözgü ipliklerini çekerek ayarlanır.

B. Aşağıda verilen cümlelerde boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

1. Oturma tahtası dokuyucunun..... göre ayarlanır.
2. Dokumanın eninin daralmaması için.....ın kaydırılması gerekir.
3. Dokuyucu dik oturarak sol eliyle.....yi, sağ eliyle de.....yı tutar.
4. Mekiğe takılan masuradaki atkı ipinin ucu.....deliğinden dışarı çıkarılır.
5. Çözgü ipliklerinin üzerine sarıldığı.....döndürülmek suretiyle çözgü gerginliği sağlanır.

C. Aşağıdaki çoktan seçmeli sorularda doğru cevabı işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi dokunan kumaşın rulo halinde üzerine sarıldığı tezgâh bölümüdür?
 - A) Çözgü levendi
 - B) Kumaş levendi
 - C) Çapraz çitaları
 - D) Tefe
 - E) Kamçı

2. Aşağıdakilerden hangisi tefenin solunda bulunur?
- A) Mekik
 - B) Masura
 - C) Atkı
 - D) Çözü
 - E) Kamçı
3. Aşağıdakilerden hangisi ayakların bağlı olduğu düzenektir?
- A) Kamçı
 - B) Tarak
 - C) Mekik
 - D) Gücüler
 - E) Hiçbiri
4. Aşağıdakilerden hangisi üzerinde delikler bulunan, uzayıp kısalabilen gergi demiridir?
- A) Tefe
 - B) Kamçı
 - C) Cumbar
 - D) Çapraz çıtalar
 - E) Sermin
5. Aşağıdakilerden hangisi dokuma yapılırken dikkat edilmesi gereken noktalardandır?
- A) Oturma tahtası ayarlanabilmelidir.
 - B) Sıkıştırmaya dikkat edilmelidir.
 - C) Kopan iplikler belirlenerek onarılmalıdır.
 - D) Yumak halinde çözgü bitene kadar dokumaya devam edilmelidir.
 - E) Hepsi

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete dönerek tekrar inceleyiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Öğrenme faaliyeti sonunda verilen bilgiler doğrultusunda ”dokumayı bitirme yöntemleri” konusunda bilgi sahibi olabilecek; uygun ortam sağlandığında “dokumayı tezgâhtan çıkarma” çalışmalarını tekniğe uygun olarak yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Bireysel veya araştırma grupları oluşturarak “dokumayı bitirme yöntemleri” konusunu araştırarak elde ettiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

3. BİTİRME İŞLEMLERİ

3.1. Dokumayı Bitirme

Çözüğü sonuna kadar dokuyup değerlendirebilmek için çözgünün geri tarafı yaygın olarak bir çubuğa geçirilir. Gerim ipi bu çubuğun ortasına bağlanır. Sürekli gergin tutularak çubuk gücü çerçevesinin önüne yanaşmaya kadar dokuma sürdürülür. Tarakla birinci gücü arasında kalan çözgü artık dokunamaz duruma gelince dokuma bitirilir.

3.2. Dokumayı Tezgâhtan Çıkarma

Dokuma işlemi bitirildikten sonra, çözgüler, saçak payları bırakılarak kesilir. Tarakta kalan ipler, sonraki çözgülerde rahat kullanılması için gruplar halinde bağlanır. Daha sonra, serim ters çevrilerek dokuma boşaltılır ve yıkanıp-pişirilmesi için hazır hale getirilir (Resim.3.1- 3.2).

Resim 3.1: İpek dokuma

Resim 3.2: İpek dokuma

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Tezgâh arkasında kalan çözgü iplerini bir çubuğa geçiriniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Çözgüleri çubuğa eşit aralıklarla yayınız.➤ İş güvenliğine önem veriniz. <p>Çubuğa çözgüleri aktarırken gerginlik ayarını bozmamaya dikkat ediniz</p>
<ul style="list-style-type: none">➤ Gerim ipini bu çubuğun ortasına bağlayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Bu ipi sürekli gergin tutunuz.➤ Arkadaşlarımızdan yardım isteyiniz.➤ Yalnız çalıştığınız zaman gerim ipini tezgâhın arkasına sabit bağlayınız ve dokuma ilerledikçe ip payını uzatarak tekrar bağlayınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ Dokumaya devam ediniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Kaliteye ve tekniğe uygunluğa dikkat ediniz.➤ Dokumanın kalitesini bozmamak için mutlaka aynı gerginlikte tutunuz.➤ Çözgü çubuğu çerçevelere yanaşmaya kadar dokuyunuz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Çözgünün sonuna kadar dokuyup bitiriniz	<ul style="list-style-type: none">➤ Varsa saçak payı bırakmayı unutmayınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ Biten dokumayı kesiniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Saçak payı bırakarak kesiniz➤ Çözgüleri aynı hizada kesiniz.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Taraktaki ipleri bağlayınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Taraktaki ipleri gruplayarak bağlayınız ➤ Tarak önündeki çözgü uçlarını bağlamak sonraki dokumalarda kolaylık sağlayacaktır.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tezgâh arkasındaki fazlalık iplikleri kesiniz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bir sonraki dokuma işlemi için ➤ Tezgâhı düzenli ve temiz bırakmayı alışkanlık haline getiriniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Serimi(levend) ters çevirerek kumaşı boşaltınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Temiz çalışınız. ➤ İpek dokumayı zedelememek için tezgâhtan özenli çıkarınız
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dokuma hatalarını kontrol ediniz 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Onarılabilecek hatalı kısımlar varsa onarınız. ➤ Görselliğe önem veriniz. ➤ Dokuma arkasındaki iplik uçlarını keserek temizleyiniz. ➤ Düzenli ve planlı çalışınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Son kontrolünü yapınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yıkamaya hazır hale getiriniz.

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetinde yapmış olduğunuz çalışmalarını kendiniz ya da arkadaşlarınızla birlikte değerlendiriniz

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Çözgünün geri tarafını çubuğa geçirme işlemini doğru yaptınız mı?		
2. Gerim ipini çubuğun ortasına bağlama işlemini doğru yaptınız mı?		
3. Dokuma işlemini kalite nitelikleri doğrultusunda doğru olarak yaptınız mı?		
4. Dokumada oluşmuş hata varsa, düzeltme işlemlerini tekniğine uygun olarak doğru ve düzgün yaptınız mı?		
5. Saçak payına dikkat ederek dokumayı sonuna kadar yaptınız mı?		
6. Temiz ve düzenli çalıştınız mı?		
7. Güvenlik kurallarına ve verimlilik ilkelerine uydunuz mu?		
8. Tarağın arkasından iplikleri kesmeyi doğru yaptınız mı?		
9. Serimi doğru bir şekilde boşalttınız mı?		
10. Faaliyetleri planlanan zamanlarda tamamladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonunda “**Hayır**” cevaplarınız varsa öğrenme faaliyetin de ilgili konuya dönerek işlemleri tekrar ediniz. Cevaplarınız “**Evet**” ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu öğrenme faaliyeti kapsamında hangi bilgileri kazandığınızı aşağıdaki testi cevaplayarak belirleyiniz.

Aşağıda verilen soruların başına doğru ise (D), yanlış ise (Y) koyarak işaretleyiniz.

1. () Çözüğü sonuna kadar dokuyup değerlendirebilmek için çözgünün geri tarafı yaygın olarak bir çubuğa geçirilir.
2. () Tarakta kalan ipler daha sonraki çözgülerde kullanılamaz.
3. () Oluşan dokuma hataları varsa da giderilemez.
4. () Serimi ters çevirerek kumaşı boşaltınız.
5. () Sürekli gergin tutularak çubuk gücü çerçevesinin önüne yanaşmaya kadar dokuma sürdürülür.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt yaşadığınız sorularla ilgili konuları faaliyete dönerek tekrar inceleyiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-4

AMAÇ

Öğrenme faaliyeti sonunda verilen bilgiler doğrultusunda "dokunan kumaşı kaynatarak yumuşatma" ve "kaynatma yaparken dikkat edilecek noktalar" konusunda bilgi sahibi olabilecek; uygun ortam sağlandığında "dokunan kumaşı kaynatarak yumuşatma" çalışmalarını tekniğe uygun olarak yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Bireysel veya gruplar oluşturarak yörede bulunan ustalardan el dokuma ipek kumaşları yumuşatma yöntemlerini araştırınız, elde ettiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. İPEK KUMAŞI YUMUŞATMA

4.1. Kaynatarak Yumuşatma

Kaynatarak yumuşatma işlemi sadece yeni dokumalar için değil, kullanılmış ve kirlenmiş bütün ipek dokumalar için yapılmalıdır. Bu işlemin yapılmasındaki amaç dokumaların yeni görüntüsünü hiç kaybetmemesi ve dayanıklılığının artırılmasıdır. Böylece çok kıymetli olan ipek dokumalar böcek ve haşerelerden de korunmuş olur.

- Zeytin odunu veya çam odunu yakılarak kül elde edilir.
- Elde edilen kül suyla kaynatılarak 2-3 gün bekletilir.
- Küllerin dibe çökmesi ve suyun altın sarısı rengini alması beklenir.
- Su durulduktan sonra süzğüden geçirilir.
- Dokunmuş kumaş zeytinyağlı sabun ile yıkanıp durulanır.
- Küllü su, kazanlarda kaynatılır ve dokuma, kaynamış suda iyice pişirilir.
- İstenilen yumuşaklık elde edilince çıkarılır ve serilir.
- Dokuma pişirildikten sonra durulama işlemi yapılmaz, sadece üzerine soğuk su serpilmelidir.
- Tam olarak kurumadan nemli iken kenarları düzeltilerek rulo halinde toplanır.
- Kaynatma işlemi az yapılırsa dokuma sert kalır. Çok fazla kaynatılırsa, dokumanın çürüme olasılığı fazladır. Bu yüzden kaynatma (pişirme) süresini iyi ayarlamak gerekir.

4.2. Kaynatma İşlemi Yaparken Dikkat Edilecek Noktalar

- Suyu hazırlarken kullanılan külün zeytin ağacından elde edilen odun külünden, olmasına dikkat edilir.
- Dokumanın her tarafının eşit şekilde pişirilmesi için; küllü suyun bol olması gerekir.
- Suyu kaynatan ateşin yüksek ısıda olması ve suyun pişirilme esnasında devamlı kaynaması gerekir.
- Küllü su iyice kaynadıktan sonra, dokunmuş kumaşın suyun içine batırılması gerekir.
- Dokuma kaynatılırken, her tarafın eşit şekilde pişirilmesi gerekir.
- Kaliteli bir yumuşaklık, için kaynatma süresine dikkat edilmelidir.
- Dokuma pişirildikten sonra kesinlikle durulanmamalı, sadece üzerine soğuk su serpilmelidir.
- Tam olarak kurutulmadan rulo halinde sarılmalıdır.

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki uygulamaları yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none">➤ Çalışmalar için aydınlık, temiz bir ortam hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ Kül elde etmek için açık havayı tercih ediniz.➤ Kaynatma işlemi için açık hava ortamınız yok ise ateş yakılabilecek geniş ve aydınlık, temiz bir atölye ortamı hazırlayınız.
<ul style="list-style-type: none">➤ Dokumanın kaynatma işlemi için kül temin ediniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Kaliteli bir yumuşatma için zeytin veya çam odunu ile kül hazırlayınız.➤ Yangın ve yanmaya karşı iş güvenliğine dikkat ediniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Küllü suyu dinlendiriniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Küllerin dibe çökmesi için 2–3 gün bekletiniz➤ Suyun altın sarısı rengini alması kaynatma için hazır olduğunu gösterir.➤ Suyun istenilen kalite de olmasına dikkat ediniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Suyu küllerden arındırmak için süzgeçten geçiriniz.	<ul style="list-style-type: none">➤ Planlı ve temiz olmaya özen gösteriniz➤ Dibe çökmüş külleri hareketlendirmeden suyu yavaşça süzmek
<ul style="list-style-type: none">➤ Dokumayı zeytinyağlı sabunla yıkayarak toz ve kirlere arındırınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ İş disiplinine özen gösteriniz.➤ Okula ait, araç gereç ve donanımın kullanımına dikkat ediniz.
<ul style="list-style-type: none">➤ Küllü suyu yüksek ateşte kaynatınız.	<ul style="list-style-type: none">➤ İş güvenliğine dikkat ediniz.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dokumayı kaynayan suyun içine batırınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Suyun devamlı olarak kaynamasını sağlayınız. ➤ Sıcak su ve ateşten yanmaya karşı dikkatli olunuz. ➤ Dokumayı bastırmak için uzun saplı tahta kaşık veya maşa kullanabilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yeterli yumuşaklığı elde edinceye kadar ipek kumaşı pişiriniz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dokumanın her tarafının eşit şekilde pişirilmesi için sık sık çevirmeye dikkat ediniz. ➤ Çevirme sırasında kaynatma kabının devrilmemesine dikkat ediniz. ➤ Kaynatma süresinin az olması kumaşın sert kalmasına, fazla olması da ipeğin yıpranmasına neden olacağı için süreyi iyi ayarlayınız. ➤ En iyi kaynatma süresini çevrenizdeki deneyimli ustalardan öğrenebilirsiniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dokumayı sudan çıkararak üzerine soğuk su serpiniz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Durulama yapmayınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Pişirilerek yumuşatılan dokumayı, ipe sererek kurumaya bırakınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Detaylara özen gösteriniz. ➤ Serilen ipin temiz olmasına özen gösteriniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kumaşı sarınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kumaş tam kurumadan nemli iken alınız. ➤ Kenarlarını düzelterek rulo şeklinde sarınız. ➤ Bu işlemin iki kişi tarafından titizlikle yapılmasına dikkat ediniz.

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetinde yapmış olduğunuz çalışmayı değerlendiriniz

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Kullanılan su ve kül oranı hesabını doğru yaptınız mı?		
2. Bireysel olarak küllü suyu hazırlayabildiniz mi?		
3. Kaynamış küllü suyu bekleterek küllerin dibe çökmesini ve altın sarısı renk almasını sağladınız mı?		
4. Suyu süzgeçten geçirerek küllerden arınmasını sağladınız mı?		
5. Dokunurken oluşan toz ve kirlere arındırmak için, dokumaları zeytinyağlı sabunla yıkadınız mı?		
6. Küllü suyu kaynatarak dokumayı bu suyun için de pişirdiniz mi?		
7. Suyun miktarı ve kaynama şeklini istenilen nitelikte hazırlayabildiniz mi?		
8. Pişirme işlemi dokumanın her tarafına eşit ve düzenli uygulandı mı?		
9. Kaynatma süresini doğru ayarlayabildiniz mi?		
10. Dokumada, istenilen yumuşaklık elde edilebildi mi?		
11. Dokumayı kaynatma suyundan çıkarıp soğuk su serptiniz mi?		
12. Pişirilen dokumanın, durulanıp, kurutma işlemi tekniğine uygun ve doğru uyguladınız mı?		
13. Dokumayı rulo haline getirmeden önce, toplarken nemli olmasına dikkat ettiniz mi?		
14. Çalışırken planlı ve titiz olmaya özen gösterdiniz mi?		
15. Çalışmalar sırasında iş güvenliği ve verimlilik ilkelerine uydunuz mu?		
16. Uygulanan faaliyeti planlanan zamanda bitirdiniz mi?		
17. Uygulamalar sırasında temiz ve düzenli çalıştınız mı?		
18. Okula ait araç-gereç ve donanımın kullanımına dikkat ettiniz mi?		
19. Detaylara özen gösterdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonunda “Hayır” cevaplarınız varsa öğrenme faaliyetin de ilgili konuya dönerek işlemleri tekrar ediniz. Cevaplarınız “Evet” ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu öğrenme faaliyeti kapsamında kazandığınız bilgileri aşağıdaki testi cevaplayarak belirleyiniz.

A. Aşağıda verilen soruların başına doğru ise (D), yanlış ise (Y) koyarak işaretleyiniz.

1. () Kumaş rulo olarak sarılmadan önce iyice kurutulmalıdır.
2. () Dokuma kaynatılırken ateş çok kısık olmalıdır.
3. () Kaliteli bir yumuşaklık için kaynatma süresine dikkat edilmelidir.
4. () Kaynatma suyu hazırlanırken zeytin odunu veya çam odunu külü kullanılmalıdır.
5. () Kaynatma işlemi yapılırken küllü suyun bol olması gerekir.

B. Aşağıda verilen cümlelerde boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

1. Dokuma kaynatılırken kumaşın her tarafının iyice..... gerekir.
2. Dokuma, az kaynatılırsa ,çok kaynatılırsa da.....olur.
3. Dokunmuş kumaş pişirilmeden önce.....ile yıkanır.
4. Odun külleri su ile kaynatıldıktan sonra.....bekletilir.
5. Kumaş toplanırken.....halinde sarılmalıdır.

C. Aşağıdaki çoktan seçmeli sorularda doğru cevabı işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi kaynatma suyu hazırlanırken külü kullanılan odundur?
 - A) Çam-zeytin odunu
 - B) Selvi- çam odunu
 - C) Zeytin-meşe odunu
 - D) Selvi-zeytin odunu
 - E) Hiçbiri
2. Dokumanın istenilen yumuşaklıkta olması için aşağıdakilerden hangisine dikkat edilmelidir?
 - A) Zeytin odunu külü kullanmaya
 - B) Pişirme işleminden sonra sabunla yıkamaya
 - C) Kumaşın her tarafını iyice pişirmeye
 - D) Pişirme süresine
 - E) Hiçbiri

3. Kumaş pişirilmeden önce küllü suyun bekletilmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Küller kumaşa yapışmasın diye
 - B) Yumuşaklık vermesi için
 - C) Küllerin dibe çökmesi ve suyun altın sarısı rengini alması için
 - D) Küllü suyun içindeki bakterilerin ölmesi için
 - E) Hiçbiri
4. Pişirme işlemi sadece yeni dokumalar için değil, bütün eski dokumalar için de yapılmalıdır. Bunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Dokumaların yeni görüntüsünü kaybetmemesi
 - B) Dayanıklılığının artırılması
 - C) İpeklerin böceklerden korunması
 - D) Haşerelerden korunması
 - E) Hepsi
5. Kaynatma yapılırken dikkat edilmesi gereken noktalar aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Küllü suyun bol olmasına
 - B) İpeğin her tarafının eşit şekilde pişirilmesine
 - C) İpeğin, iyice kaynadıktan sonra küllü suyun içine atılmasına
 - D) Dokuma pişirildikten sonra üzerine soğuk su serpilmesine
 - E) Hepsi

MODÜL DEĞERLENDİRME

Dastar dokuma yapabilmek için çözgüsü hazırlanmış olan, tezgâhta dastar dokuma çalışınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Dokunacak ipeği hazırlayınız.	➤ Çalışmalarınız için aydınlık, temiz bir atölye ortamı hazırlayınız. ➤ İpeği iğ ile eğirerek sağlamlaştırınız.
➤ Dokumanın boyutlarına göre atkı ipini hazırlayınız.	➤ Atkı ipini masuralara sarınız. ➤ Dokumanın hem kolay hem muntazam olması için masuraları düzgün sarınız.
➤ Çözgü gerginliğini sağlayınız.	➤ Çözgü ipliklerinin üzerine sarıldığı çözgü levendi döndürülmek suretiyle çözgü gerginliği sağlanır.
➤ Dastar dokuma işlemine başlayınız.	➤ Zamanı ve malzemeyi ekonomik kullanınız. ➤ Tekniğe uygun ve düzgün dokuma yapabilmek için işlem basamaklarına özen gösteriniz.
➤ Dokumayı bitirme işlemini yapınız.	➤ Gerim çubuğu gücü çerçevesinin önüne gelinceye kadar dokumayı sürdürünüz ve dokumayı bitiriniz.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dokumayı tezgâhtan çıkarma işlemini yapınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tarağın arkasından iplikleri kesiniz. ➤ Daha sonra rahat kullanabilmek için, taraktaki ipleri bağlayınız. ➤ Serimi ters çevirerek kumaşı boşaltınız. ➤ Yıkamaya hazır hale getiriniz. ➤ Dokumanın tersinde iplik uçları varsa temizleyiniz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kaynatarak yumuşatma işlemini yapınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dokumayı zeytinyağlı sabunla yıkayarak toz ve kirlere arındırınız. ➤ Küllü su hazırlayınız.(2-3 bekletmeyi unutmayınız) ➤ Küllü suda yüksek ısıda kaynatınız. ➤ Yeterli yumuşaklığı kazanınca kaynatma işlemini tamamlayınız. ➤ Durulamadan sadece su serpiniz ve asınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kumaşı rulo haline getiriniz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bu işlemin iki kişi tarafından titizlikle yapılmasına dikkat ediniz. ➤ Kenarları düzelterek nemli iken rulo yapınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kalite kontrol yapınız. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dokumanızın tekniğe uygun dokunduğunu ve rulo yapıldığını kontrol ediniz. ➤ Detaylara özen gösteriniz.

KONROL LİSTESİ

Modül değerlendirmede yapmış olduğunuz çalışmayı kendiniz ya da arkadaşlarınızla değişerek değerlendiriniz

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Çalışmalarınız için aydınlık, temiz bir atölye ortamı hazırladınız mı?		
2. Dokunacak ipeği hazırladınız mı?		
3. Dokumanın boyutlarına göre atkı ipini hazırladınız mı?		
4. Çözümlü gerginliğini sağladınız mı?		
5. Dastar dokuma işlemine başlayabildiniz mi?		
6. Dastar dokuma işlemi tekniğe uygun yapabildiniz mi?		
7. Dokumayı bitirme işlemi yapabildiniz mi?		
8. Dokumayı tezgâhtan çıkarma işlemi yapabildiniz mi?		
9. Kaynatarak yumuşatma işlemi yaptınız mı?		
10. Kumaşı rulo haline getirebildiniz mi?		
11. Kalite kontrol yaptınız mı?		
TOPLAM		

Yaptığınız değerlendirme sonucunda eksikleriniz varsa öğrenme faaliyetine dönerek işlemi tekrar ediniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	Y
4	D
5	Y
6	Üstlük- Gömlek
7	Ev-çarşı- saray
8	İpek
9	Sarı koza
10	Dokumacılık
11	A
12	E
13	B
14	E
15	C

ÖĞRENME FAALİYETİ-2 CEVAP ANAHTARI

1	Y
2	D
3	D
4	Y
5	D
6	Boyuna
7	Cumbar
8	Tefe-Kamçı
9	Mekik boncuğu
10	Çözü levendi
11	B
12	A
13	D
14	C
15	E

ÖĞRENME FAALİYETİ-3 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	Y
4	D
5	D

ÖĞRENME FAALİYETİ-4 CEVAP ANAHTARI

1	Y
2	Y
3	D
4	D
5	D
6	Piştirilmesi
7	Sert-çürümüş
8	Zeytinyağı sabun
9	2-3 gün
10	Rulo
11	A
12	D
13	C
14	E
15	E

KAYNAKÇA

- AYTAÇ Çetin, **El Dokumacılığı**, Temel Ders Kitabı, Eğitim Basımevi, İstanbul, 1982.
- Komisyon, **Tekstil Teknolojisi**, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1994.